

تجسمی خلاقیت و پویایی هنرچراویان

گزارشگر: مهدی خرامان

گفت‌وگو با دبیر و داوران شانزدهمین دوره جشنواره هنرهای تجسمی

اشاره

در پایان شانزدهمین دوره جشنواره کشوری هنرهای تجسمی که در تیرماه ۱۳۹۴ در شهرستان زنجان برگزار شد، فرصتی پیش آمد تا با دبیر جشنواره، محمود شهبازی و داوران آقای افشار و خانم خمایی به گفت‌وگو نشستیم که در ادامه مشروح آن را می‌خوانید.

«جناب آقای شهبازی لطفاً بفرمائید که شانزدهمین دوره جشنواره هنرهای تجسمی با چه نگاهی برگزار شد؟»

«شانزدهمین دوره جشنواره هنرهای تجسمی با نگاه توجه و توسعه رشته‌های هنری و حرفه‌ای برگزار شد. همان‌طور که مستحضر هستید، دو سال بود که این جشنواره برگزار نشده بود. هر نوع

جشنواره‌ای با خودش ثمراتی دارد و ما معتقدیم که جشنواره‌ها چون ماهیت چالشی دارند، موجب بروز خلاقیت و پویایی دانش‌آموزان می‌شوند. به همین دلیل و برای توسعه رشته‌های هنری و همین‌طور، تجهیز رشته‌ها و توجه بیشتر به این رشته‌ها، برگزاری این جشنواره را از سر گرفتیم که امسال به میزبانی استان زنجان برگزار شد.

«آیا جشنواره هنرهای تجسمی در راستای ارتقای فرهنگ جامعه برای سوق دادن دانش‌آموزان به رشته‌های فنی و حرفه‌ای برنامه‌ریزی کرده است؟»

«قطعاً یکی از اهداف برگزاری این جشنواره همین بوده است که به خانواده‌ها اعلام کنیم

راه پیدا کرده‌اند.

è در سند بنیادین تحول آموزش و پرورش، توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش مدنظر قرار گرفته است. به نظر شما که دبیر جشنواره هستید، برگزاری چنین مسابقاتی چه تأثیری خواهد داشت؟

è توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش

بر اساس سند تحول از اهداف اساسی وزارت آموزش و پرورش است. یکی از مشکلاتی که متأسفانه جامعه ما با آن دست به گریبان شده، بی‌کاری خیل عظیمی از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است. در حالی که در رشته‌های فنی و حرفه‌ای، ما شاهد درصد بالای اشتغال فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها هستیم و فارغ‌التحصیلان دانش‌آموزی ما در رشته‌های فنی و حرفه‌ای بیشتر جذب بازار کار می‌شوند. به همین دلیل سیاست وزارت آموزش و پرورش توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای با کیفیت بالاست. هنرستان‌های ما در امر آموزش بسیار موفق عمل کرده‌اند و به همین دلیل پیش‌بینی می‌کنیم که امسال ۴۸ درصد از دانش‌آموزان به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش گرایش پیدا کنند.

شهبازی:
وظیفه
آموزش و پرورش
آموزش
دانش‌آموزان
وزمینه‌سازی
برای بروز
خلاقیت و پویایی
دانش‌آموزان است

è لطفاً به عنوان دبیر جشنواره بفرمایید: آیا سطح آثار شانزدهمین دوره جشنواره هنرهای تجسمی مورد قبول بوده است؟

è بسیار عالی بود. آثار جشنواره جداً مرا تحت تأثیر قرار دادند. ببینید یک نکته بسیار مهم آن است که آثار برای اولین بار به صورت سامانه‌ای و الکترونیکی ارسال و داوری شدند. یعنی دانش‌آموزان بدون آنکه حضور پیدا کنند، اثر خودشان را از طریق سامانه برای ۳۰ داور ما از ۲۲ استان ارسال می‌کردند. این نشان‌دهنده اعتماد ما به دانش‌آموزان است و همان‌طور که انتظار می‌رفت، در آزمون دفاعی حتی یک اثر هم پیدا نشد که نادرست بودن این اعتماد را اثبات کند. ما خوش‌حالییم که دانش‌آموزان ما چنین صدقاتی دارند. این تجربه بسیار خوبی بود، هم از نظر آسایش و

دانش‌آموزان در شاخه فنی و حرفه‌ای می‌توانند بروز خلاقیتشان را یک قدم جلوتر از رشته‌های نظری به عرصه نمایش درآوردند و خانواده‌ها توجیه شوند که برای فرزندشان، راه رسیدن به موفقیت فقط حضور در رشته‌های نظری نیست. زمینه‌های مشاغلی که به خلاقیت، استعداد و نوآوری نیاز دارند، در هنرستان‌ها

بسیار بیشتر از رشته‌های نظری است. از طرف دیگر، ما مطمئن هستیم اگر اولیای ما شناخت کافی از ظرفیت هنرستان‌ها، ساختار و محتوای آموزشی رشته‌های فنی و حرفه‌ای، و همین‌طور دانش‌آموزان ما داشته باشند، قطعاً نگرانی‌شان نسبت به ادامه تحصیل فرزندانشان در رشته‌های فنی و حرفه‌ای برطرف می‌شود.

è آقای شهبازی، سؤال بسیار مهمی که شاید نقطه عطف چنین جشنواره‌هایی می‌تواند باشد، این است که جشنواره هنرهای تجسمی چه کمکی برای آینده برگزارنده‌هایی که به جامعه هنری معرفی می‌شوند، انجام می‌دهد؟

è همیشه این سؤال در جامعه مطرح بوده است که: آیا وظیفه آموزش و پرورش اتصال برترین‌های رشته‌ها به بازار کار است؟ ببینید، وظیفه آموزش و پرورش ایجاد اتصال بین دانش‌آموز و بازار کار نیست، بلکه وظیفه آموزش و پرورش آموزش دانش‌آموزان و زمینه‌سازی برای بروز خلاقیت و پویایی دانش‌آموزان است. البته همیشه پیگیر این موضوع بوده است که فرزندان که خودشان پرورش دادند و باعث بروز پویایی آن‌ها شده است در جامعه موفق باشند؛ مانند یک پدر. ما در این زمینه همیشه پیش‌قدم بوده‌ایم و تا آنجا که توانسته‌ایم با توجه به تفاهم‌نامه‌هایی که با سایر دستگاه‌ها داشته‌ایم، از جمله وزارت صنعت، معدن و تجارت، محیط‌زیست، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، و سازمان فنی و حرفه‌ای کوشیده‌ایم این ارتباط را ایجاد کنیم. در خیلی از موارد بعد از جشنواره‌ها هم هنرآموزان به مسیر کارآفرینی که مربوط به آموزش و پرورش بوده است،

در مدرسه با ایشان به گفت‌وگو بنشینیم، زمان اجازه نداد و در نهایت در پایان جشنواره با آقای افشار گفت‌وگو کردیم.

ه آقای افشار اولین سؤال درباره حقیقت درونی جشنواره هنرهای تجسمی است؟

ه حقیقت جشنواره برگرفته از اهداف عالی

وزارت آموزش و پرورش است. یعنی نشان‌دهنده آن است که چه آموزش می‌دهند، چگونه برنامه‌ریزی می‌کنند و محصول این برنامه‌ریزی دارای چه سطحی خواهد بود. آیا این محصول کیفیت مناسب و متناسب با هزینه‌های انجام شده را دارد یا خیر؟ جشنواره هنرهای تجسمی در همین راستا از سال ۱۳۷۴ شروع به فعالیت کرد و در دوازدهمین دوره خود به کمال رسید. منظور از کمال این است که با تغییراتی که در حال شکل‌گیری است، جشنواره به انعطاف لازم رسیده است. مثلاً با توسعه رشته‌ها یا رشد فناوری و تأمین تجهیزات، جشنواره به‌روز و توسعه‌یافته شده است.

ه شما در تمام دوره‌های جشنواره به‌عنوان کارشناس حضور داشته‌اید. آثار برگزیده و یا انتخاب نفرت برتر براساس چه معیارهایی است؟

ه ما معیارها را به‌صورت شخصی بیان نمی‌کنیم. معمولاً داوری دوره قبل تعیین می‌کند که ما در دوره جدید به چه معیارهایی بپردازیم. مثلاً اگر در دوره سوم معیار رنگ ۱۰ المان داشت، در دوره چهارم متوجه شدیم که رنگ‌ها باید کاملاً تقسیم‌بندی شوند. یا متناسب با تغییراتی در زمینه‌های موضوع، زمان، فناوری و ایده‌آل‌ها چرخه داوری مسابقات را اصلاح می‌کنیم. برای مثال، در شانزدهمین دوره جشنواره داوری‌ها از طریق سامانه الکترونیکی انجام شد و برای داورها سؤال‌هایی پیش می‌آمد. مثلاً اینکه در دوره قبل یکی از معیارهای ما در بخش سفال پخت سفال بود، اما این دوره به دلیل الکترونیکی بودن، برای داور ما امکان سنجش این معیار وجود نداشت. یعنی

راحتی خود شرکت‌کننده، و هم از حیث صرفه‌جویی در هزینه‌ها.

ه آقای شهبازی به‌عنوان آخرین سؤال می‌خواستم بدانم که شما از مجلات رشد برای کمک به چنین جشنواره‌هایی چه انتظاراتی دارید؟

ه ما از مجلات رشد به صورت ویژه و رسانه‌های

دیگر واقعاً انتظار داریم که در خصوص ماهیت و اهداف جشنواره حتماً درست و صحیح اطلاع‌رسانی کنند و در فرهنگ‌سازی درباره نوع نگاه خانواده‌ها به رشته‌های فنی و حرفه‌ای، به آموزش و پرورش کمک کنند. البته مجلات رشد همیشه خوب عمل کرده‌اند که ان‌شاءالله در ادامه راه به ما بیشتر کمک کنند تا بتوانیم آنچه را که واقعیت رشته‌های فنی و حرفه‌ای است، برای خانواده‌ها تبیین کنیم.

جشنواره هنرهای تجسمی

«جشنواره هنرهای تجسمی» تاکنون ۱۵ دوره در استان‌های تهران (دو دوره)، یزد، اصفهان، خوزستان، آذربایجان شرقی، کردستان، کرمان (دو دوره)، آذربایجان غربی، چهارمحال و بختیاری، خراسان، گلستان و همدان برگزار شده است و میزبان شانزدهمین دوره آن استان زنجان بود. شرکت‌کنندگان در این جشنواره، هنرآموزان و هنرجویان رشته‌های هنری هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای سراسر کشور هستند که در شش رشته و سه درس، به ترتیب رشته‌های انیمیشن، گرافیک، طراحی و دوخت، صنایع دستی، نقشه‌کشی، معماری و نقاشی و دروس چاپ دستی، طراحی و عکاسی با ۳۸ زمینه درسی حضور دارند.

زمانی که وارد هنرستان هنرهای زیبا شدم، دانش‌آموزان در حال آزمون عملی و راستی‌آزمایی بودند. مردی لاغر با موهای سفید، از این سو به آن سو می‌رفت. کنجکاو شدم بدانم او کیست. با کمی پرس‌وجو فهمیدم ایشان یار دیرینه جشنواره، یعنی آقای افشار است؛ کسی که در تمامی دوره‌های جشنواره حضور داشته‌است. هر قدر تلاش کردم

«جشنواره هنرهای تجسمی» تاکنون ۱۵ دوره در استان‌های تهران (دو دوره)، یزد، اصفهان، خوزستان، آذربایجان شرقی، کردستان، کرمان (دو دوره)، آذربایجان غربی، چهارمحال و بختیاری، خراسان، گلستان و همدان برگزار شده است

تا زمانی که زنده هستیم، دوست جشنواره باقی می‌مانم و هدفم اضافه شدن بخش بین‌المللی و نگاه جهانی به جشنواره هنرهای تجسمی است. این جشنواره متصل است به خانواده هنری کشور و به هر حال از دل همین‌ها هنرمندان آینده کشور ما پرورش و رشد پیدا می‌کنند، ما نمونه‌های بسیاری داریم که از دل همین جشنواره نفراتی برگزیده و انتخاب شدند و حالا به‌عنوان رتبه‌های برتر کشور و هنرمند نمونه شناخته می‌شوند.

آیا داوری دیجیتال برای دوره‌های آینده ادامه پیدا می‌کند؟

قطعاً تجربه بسیار خوبی بود. اگر تجربه‌ای سخت و مشکل است، آن را به‌عنوان یک تجربه بد معرفی نکنیم. اتفاقاً سختی است که به ما می‌فهماند کار باید انجام بگیرد. روبه‌رو شدن با مشکلات باعث حل مشکلات می‌شود. جهان به سمت دیجیتال شدن می‌رود و ما هم باید با معیارهای جهانی هم‌سطح شویم.

آقای افشار، آیا برگزیده‌های جشنواره از طریق آموزش و پرورش به بازارهای کار معرفی می‌شوند؟

دانش‌آموزان زمانی که از یک دوره تحصیلی به دوره دیگر می‌روند، کارشان در دوره قبلی به پایان رسیده است. آموزش و پرورش فرزندان این جامعه را از سنین پایین و به‌صورت مرحله به مرحله آموزش می‌دهد. ما با برگزاری چنین جشنواره‌هایی به جامعه و بازار کار می‌گوییم: این دانش‌آموز رشد کرده است و در پایان تحصیل در مدرسه چنین توانایی‌هایی پیدا کرده است. کار آموزش و پرورش رشد، آموزش و معرفی است. البته ما حاضریم با سازمان‌ها و مدیران ارشد همکاری کنیم، تا دانش‌آموزان ما با شرایط بهتری وارد مرحله بعدی زندگی‌شان شوند، ولی اختیار مرحله بعدی را نداریم و زمانی که اختیاری ندارید، تصمیم‌گیری سخت می‌شود. البته می‌توانیم راه مرحله بعدی را هموارتر

یکی از معضلات ما در شانزدهمین دوره برخورد با چنین مسائلی بود. به همین دلیل ما در مرحله اول کوشیدیم معیارهای داوری را طوری انتخاب کنیم که علم دیجیتال توانایی آن را داشته باشد. البته به هیچ‌عنوان از کیفیت، محتوا و قالب‌های قاعده‌مند خارج نشده‌ایم. من تأکید می‌کنم که دیجیتال شدن معیارها را

تغییر نمی‌دهد، بلکه متناسب می‌کند. یعنی معیارهای ما طوری طراحی می‌شوند که هم با علم روز همراه باشند و هم از نظر کیفیتی به هیچ‌عنوان لطمه نخورند.

اگر امکانش هست لطفاً درباره روند داوری آثار توضیح دهید؟

ببینید ما آموزش هنرستان‌ها را هم جزو داوری قرار می‌دهیم و این‌گونه نیست که از هنرآموز اثری بخواهیم فراتر از آموزش‌ها و کتاب‌های درسی. روند مسابقات به این‌گونه است که داوری‌ها از هنرستان‌ها شروع می‌شوند. بعد در شهرستان‌ها و استان‌ها با معیارهایی که ما مینا قرار داده‌ایم، صورت می‌گیرد و استان‌ها نفرات برگزیده‌شان را به مرحله کشوری معرفی می‌کنند. بعد از این تازه ستاد داوری جشنواره شروع به کار می‌کند و از بین نفرات برتر، برگزیده‌های کشوری را انتخاب می‌کند. امسال حدود ۲۰۰ اثر انتخاب شدند، اما داوری ما در همین‌جا به اتمام نمی‌رسد. همان‌طور که خودتان مستحضر هستید، ما یک آزمون عملی راستی‌آزمایی برای این ۲۰۰ اثر انجام می‌دهیم که گاه سطح اثر آزمون عملی هنرآموزان به مراتب از اثری که فرستاده‌اند، بالاتر است که این پیشرفت دانش‌آموزان را نشان می‌دهد.

شما یار همیشگی جشنواره بوده‌اید. آیا این همکاری ادامه پیدا می‌کند؟

من یک دوست هستم، یک رفیق مثل دیگران. اما عزیزان بزرگوار مثل آقایان فروزش، ناصری، جهانی و طهماسب‌پور که در جشنواره شخصیت حقیقی و حقوقی دارند، از ارزش بسیار بالایی برخوردارند. بنده

افشار:
ما با برگزاری چنین جشنواره‌هایی به جامعه و بازار کار می‌گوییم: این دانش‌آموز رشد کرده است و در پایان تحصیل در مدرسه چنین توانایی‌هایی پیدا کرده است

کنیم، مشروط به اینکه امکاناتش را داشته باشیم. اما ما یک راه دیگر هم داریم. زمانی که دانش‌آموزان به مرحله جدید وارد می‌شوند، ما می‌توانیم با همین دانش‌آموزانی که پرورششان داده‌ایم، همکار شویم و در مقام همکار از آن‌ها استفاده کنیم.

به‌عنوان آخرین سؤال، آیا از سطح آثار راضی بودید؟

سطح آثار خوش‌بختانه در بعضی از رشته‌ها بسیار عالی بود. مثلاً در نگارگری، چوب و در طراحی لباس آثاری داریم که واقعاً خلاقیت و نبوغ در آن‌ها نمایان و روشن است. آثار این دوره از آثار جشنواره قبلی بهتر بود و البته بسیار امیدوارکننده.

در مراسم اختتامیه به‌دنبال خانمی بودم که به اذعان کارشناسان جشنواره تمام مسئولیت داوری‌ها به دوش ایشان بود. بعد از مراسم اختتامیه فرصتی پیدا شد و با ایشان به گفت‌وگو نشستیم:

خانم خمایی معیارهای بررسی آثار در شانزدهمین دوره جشنواره چه بودند؟

معیارهای ما مطابق است با آموزش‌هایی که در کتاب‌های درسی مشخص شده‌اند و جشنواره در جهت رونق هنر در هنرستان‌ها و رقابت سازنده بین دانش‌آموزان برگزار می‌شود.

آیا تصمیم دارید کار با سامانه الکترونیکی را ادامه دهید؟

ابتدا باید مثبت‌ها و منفی‌های سامانه را در کفه‌های ترازو بگذاریم تا به نتیجه و راهکاری جامع برسیم. چون سامانه برای اولین بار مورد استفاده قرار گرفت، مشکلات خاص خودش را ایجاد کرد. البته این مشکلات فقط در چند رشته که به ظرافت بالا نیاز داشتند، مطرح شدند. از طرفی فردی که سامانه را برنامه‌ریزی کرده بود، با

نوع داوری و رشته‌های فنی و حرفه‌ای آشنا نبود، و از طرف دیگر استان‌ها به‌صورت مطلوب و وظیفه خودشان را انجام ندادند. این مشکل از نداشتن کارشناس حرفه‌ای در رشته‌ها به وجود آمد. مثلاً در یکی از استان‌ها چاپ دستی را در رشته طراحی به ثبت رساندند که موجب می‌شد، داوری که برای طراحی انتخاب شده است با مشکل روبه‌رو شود و دوباره کاری صورت گیرد. اما اگر برای ادامه این روند مصمم باشیم، مطمئناً در مرحله اول ایرادهای سامانه را برطرف می‌کنیم و در ادامه، به سامانه امکاناتی از قبیل سطح داوری‌های مدارس شهرستان‌ها و استان‌ها، زمان و کیفیت اطلاع‌رسانی، و چند مورد دیگر اضافه می‌کنیم تا ارزشیابی کاملی از مراحل مسابقات داشته باشیم.

آثار چگونه در سامانه به ثبت می‌رسند؟
ارسال عکس برای هر رشته متفاوت بود. مثلاً در یک رشته شاید ارسال سه عکس کافی بود، اما در بعضی از رشته‌ها تعداد عکس‌ها بیش از ۱۰ عدد بود و در زوایای مختلف باید گرفته می‌شدند تا داوری‌ها با دقت صورت بگیرد. مثلاً در ماکت‌سازی و منبت‌کاری به دلیل ظرافت بالا باید تعداد و دقت عکس‌ها کافی باشد تا داوری‌ها به مشکل برخورد.

نحوه انتخاب داورها چگونه بود؟
ابتدا به تمامی استان‌ها نامه نوشتیم و از استان‌ها خواستیم که داورهای مطلوب خودشان را با رزومه‌ای در اختیار جشنواره قرار دهند. متأسفانه در این مرحله هم بسیار به مشکل برخوردیم. چون ما در تمامی رشته‌ها در استان‌ها کارشناس حرفه‌ای نداریم و برای داوری جشنواره کارشناسان متخصص نیاز داریم. نکته‌ای که باید عرض کنم این است که داورها به هیچ عنوان اسامی یکدیگر را نمی‌دانستند و فقط ناظر هر بخش اسامی کل داورها را می‌دانست. این باعث می‌شد که داوری‌ها به مراتب باکیفیت‌تر و بهتر صورت بگیرند.

